Magától értetődő, hogy a Landsmannschaft der Deutschen aus Ungarn képviselői részt vesznek a Baden-Württemberg–Magyarország Vegyes Bizottság munkájában. De gondoljuk csak meg, hogy Németország és a többi középeurópai állam viszonyában a honfitársi szövetségek mindig zavaró tényezőknek számítanak. Örüljünk annak, hogy a mi esetünkben a kitelepítettek hozzájárultak ahhoz, hogy a két állam között kapocs köttetett.

A magyarországi németek számára fontos a haza. Magyarország még mindig a hazát jelenti számukra, de időközben Németország is hazájukká vált. Gyakran hallani, amikor a magyarországi németek szabadságra utaznak Magyarországra: „Hazautazunk." De a szabadság végén is azt mondják: „Hazautazunk." A Magyarországról kitelepített németek időközben integrálódtak Németországban, de régi hazájukat, Magyarországot nem felejtették el.

digen. Doch ist dies in Europa immer noch eine Besonderheit. Daß Vertreter der Landsmannschaft der Deutschen aus Ungarn in der Gemischten Kommission Baden-Württemberg–Ungarn mitarbeiten, läuft als Selbstverständlichkeit. Doch bedenken wir, daß im Verhältnis von Deutschland zu anderen mitteleuropäischen Staaten die Landsmannschaften häufig immer noch als störend angesehen werden. Freuen wir uns, daß in unserem Fall die Vertriebenen einen Beitrag dazu leisten konnten, daß ein Band zwischen zwei Staaten geknüpft wurde.

Heimat ist den Deutschen aus Ungarn wichtig. Heimat ist für sie immer noch Ungarn, Heimat ist ihnen inzwischen aber auch Deutschland. So hört man oft, wenn Deutsche aus Ungarn im Urlaub nach Ungarn fahren: „Wir fahren heim." Doch sagen sie am Ende ihres Urlaubs auch: „Wir fahren heim." Die vertriebenen Deutschen aus Ungarn sind inzwischen in Deutschland integriert, doch haben sie ihre alte Heimat Ungarn nicht vergessen.

Dr. Friedrich A. Zimmermann,
a Magyarországról Elűzött Németek Szövetségének tiszteletbeli elnöke

Először is szeretnék köszönetet mondani Önnek, Szili Elnök Asszony, a meleg hangú személyes meghívásért erre az emlékkonferenciára.

Hölgyeim és Uraim,

A francia író, Victor *Hugo* egyszer azt mondta: „A múlt önmagunk egy része, talán a legfontosabb része. Mit ér egy fa gyökerek nélkül, és mit ér egy folyó forrás nélkül?"

Ma ezzel az ünnepélyes aktussal visszatértünk a forráshoz, hogy emlékezzünk és felidézzük a saját történelmünket, a magyarországi németek történelmét. Ha visszatekintünk a 60 évvel ezelőtt történtekre és átgondoljuk az eseményeket, akkor megállapíthatjuk, hogy azok majdnem 300 éves történelmünk, illetve Nyugat-Magyarország 1200 éves történelmének legtragikusabb eseményei voltak. Fel kell tennünk tehát a kérdést, hogyan történhetett meg mindez, ki a felelős érte? Ez azonban csak akkor sikerülhet, ha a történelmet – a saját történelmünket – objektíven és őszintén elemezzük, amire természetesen most nincs időnk.

Arnold *Toynbee,* a híres angol történelem- és kultúrfilozófus, a következőket mondta a történelemmel kapcsolatban: „Mivel a jövő el van rejtve előlünk, amíg valósággá nem válik, a múltra kell tekintenünk, hogy fény derüljön a jövőre. Egyedül a múlt tapasztalatai világítják meg a számunkra elérhető jövőt. A tapasztalat azonban nem más, mint egy másik kifejezés a történelemre." Mivel mi, hazánkból kitelepítettek, új hazánkban utódaink sikeres és teljes integrációja következtében kihaló népcsoport lettünk, ezért az eltelt

Dr. Friedrich A. Zimmermann,
Ehrenbundesvorsitzender der Landsmannschaft der Deutschen aus Ungarn

Meine Damen und Herren,

der französische Schriftsteller Victor Hugo *hat einmal gesagt: „Die Vergangenheit ist ein Teil von uns selbst, vielleicht sogar der wesentlichste. Was ist der Baum ohne seine Wurzel, was ist der Fluss ohne seine Quelle?"*

Wir sind heute bei diesem „Festakt" an die Quelle zurückgekehrt, um zu gedenken und unsere, die ungarndeutsche Geschichte, Revue passieren zu lassen. Wenn wir uns auf diese Zeit vor 60 Jahren und danach besinnen, werden wir feststellen, dass sie die tragischsten in unserer fast 300-jährigen bzw. für Westungarn ihrer 1200-jährigen Geschichte, waren, und wir müssen uns fragen, wie konnte es dazu kommen und wer trägt dafür die Verantwortung? Dies gelingt aber nur, wenn wir die Geschichte – unsere Geschichte – objektiv und ehrlich analysieren, wozu natürlich hier nicht die Zeit ist.

Arnold Toynbee, *der berühmte englische Geschichts- und Kulturphilosoph, sagt zur Geschichte: „Da die Zukunft verborgen vor uns liegt bis sie Wirklichkeit wird, müssen wir nach der Vergangenheit schauen, um Licht über die Zukunft zu erhalten und die Erfahrungen der Vergangenheit vermitteln uns das einzige Licht für die Zukunft, das uns zugänglich ist. Erfahrung ist aber nichts anderes, als ein anderer Ausdruck für Geschichte." Da wir Heimatvertriebene in unserer neuen Heimat, infolge erfolgreicher und totaler Integration unserer Nachkommen eine aussterbende Ethnie sind, können sicherlich Schlussfolgerungen aus den Geschehnissen der vergangenen 60 Jahre für die weitere Existenz bzw. Überleben der heimatverbliebenen Ungarndeutschen sinnvoll sein. Ich möchte also, meine Damen und Herren, kurz einige Gedanken – als Nichthistoriker und im wissenschaftlichen Sinne ‚'Dilettant", zum Hintergrund unserer Vertreibung, ausführen.*

Die „innere Vertreibung" der Ungarndeutschen begann bereits weit vor dem 1. Weltkrieg durch die beginnende Zwangsmagyarisierung und dem Apponyischen Schulge-

60 év eseményeiből bizonnyal levonhatunk végkövetkeztetéseket az otthon maradt magyarországi németek továbbélésére, illetve túlélésére vonatkozóan, amiről Heinek úr részletesebben beszél majd.

Hölgyeim és Uraim, röviden szeretnék elmondani Önöknek néhány gondolatot kitelepítésünk hátterével kapcsolatban – nem történészként, hanem tudományos értelemben „dilettánsként".

A magyarországi németek „belső kitelepítése" már az Első Világháború előtt elkezdődött a kényszermagyarosítással, és az 1907-es Apponyi-féle iskolatörvénnyel, a kiegyezéskor még létező több mint 1200 német iskola megszüntetésével; az Első Világháború után gyakorlatilag már nem léteztek tisztán német iskolák. Mindez a dühöngő nacionalizmus ideológiájának jegyében és kereteiben történt a tiszta nemzeti állam megteremtésének céljával, amit a „legnagyobb magyar" gróf Széchenyi István által megfogalmazott mondattal lehet a legjobban visszaadni: *„Nyelvében él a nemzet"* – azt is mondhatnánk nyelvében *él túl* egy nép. Azonban éppen ezt a felismerést a kisebbségekre nem vonatkoztatták!

A germanista és rövid ideig kisebbségügyi miniszter, Dr. Jakob Bleyer professzor, aki a mai romániai Bánátban, Cséb községben született (ősei a Murgtal-i Baden-Baden közelében található Au községből származtak), az 1921-ben alapított „Sonntagsblatt" (Vasárnapi Lap) című a magyarországi németség részére készített hetilappal próbálta ellensúlyozni az Első Világháború alatti és elsősorban az ún. „Trianoni békediktátum" után egyre növekvő nyomást a német kisebbségre. 1923-ban a magyarországi németek identitásának támogatására és erősítésére megalapította a „Magyarországi Német Népművelődési Egyesületet (Ungarnländischen Deutschen Volksbildungsverein, UDV), és az 1925 óta évente megrendezésre kerülő sváb-bálokat, amelyeket ma Gerlingenben, Backnangban, Ulmban és más városokban tartanak. Ugyancsak 1925-ben alapította meg a „Suevia" diákegyesületet, a fiatal magyarországi német értelmiség támogatására.

Ezek az aktivitások a magyarországi németség újraébredéséhez vezettek, s ezért Bleyert a mai napig a már szinte elveszett magyarországi németség „megmentőjeként" tiszteljük. Nélküle történelmünk bizonyára másképpen alakult volna.

Az ő emlékére alapította a Magyarországi Németek Honfitársi Szövetsége (Bundeslandsmannschaft der Deutschen aus Ungarn) 1980-ban a Prof.-Dr.-Jakob-Bleyer-medállt (ezüst és arany fokozatban) azoknak a személyiségeknek a tiszteletére, akik érdemeket szereztek a magyarországi németséggel kapcsolatban; az első arany fokozatú díjazott Baden-Württemberg miniszterelnöke, Gebhardt *Müller* volt, aki valamennyi dunai sváb patrónusa volt; további díjazottak voltak többek között Erwin *Teufel* miniszterelnök, Gustav *Wabro* államtitkár, *Gerlingen* város polgármesterei – az LDU létrehozói (Wilhelm *Eberhard,* Albrecht *Sellner*), valamint Gerlingen város itt jelenlévő jelenlegi polgármestere, Georg *Brenner*, végül Prof. Dr. Kaltenbach Jenő. Itt kell megemlíteni az érdemeket szerzett Josef *de Ponte*, Dr. Paul *Ginder,* Josef *Brasch*, Josef *Schneider* neveit is.

setz von 1907 durch Abschaffung der über 1200 deutschen Schulen z.Zt. des Ausgleichs; Nach dem 1. Weltkrieg gab es praktisch keine reine deutsche Schule mehr.

Dies geschah in der Ideologie und dem Rahmen des grassierenden Nationalismus zur Herstellung eines reinen Nationalstaates, was sich in dem von dem „größten Ungarn – Graf Stefan Széchényi" formulierten Satz wiedergeben lässt: „Nyelvében él a nemzet" – eine Nation lebt in ihrer Sprache" – *man könnte auch sagen* überlebt ein Volk. *Aber genau diese Erkenntnis hat man den Minderheiten nicht zugestanden!*

Dem, während des 1. Weltkrieges und vor allem nach dem sog. „Trianoner Friedensdiktat" 1921, zunehmenden Druck auf die deutsche Minderheit versuchte der Germanist und kurzzeitige Minderheitenminister Prof. Dr. Jakob Bleyer, geboren in Tscheb im heutigen rumänischen. Banat, (die Vorfahren kamen aus Au im Murgtal in der Nähe von Baden-Baden) 1921 durch Gründung des „Sonntagsblattes" – Wochenblatt für das deutsche Volk in Ungarn –, entgegenzuwirken. 1923 gründete er zur Unterstützung und Stärkung der ungarndeutschen Identität den „Ungarländischen Deutschen Volksbildungsverein" (UDV) und die seit 1925 jährlich stattfindenden Schwabenbälle, die auch heute noch in Gerlingen, Backnang, Ulm u.a. stattfinden. Ebenfalls 1925 gründete er die Studentenverbindung „Suevia" zur Heranbildung einer jungen ungarndeutschen Intelligenz.

Diese seine Aktivitäten führten zu einem Wiedererwachen des Ungarndeutschtums, weshalb er zurecht als der „Erwecker" des schon fast verlorenen Ungarndeutschtums bis zum heutigen Tag verehrt wird. Ohne sein Wirken wäre unsere Geschichte sicherlich anders verlaufen.

Zu seinem Gedächtnis wurde von der Bundeslandsmannschaft der Deutschen aus Ungarn 1980 die Prof.-Dr.-Jakob-Bleyer-Medaille (in Silber und Gold) zur Ehrung von Persönlichkeiten, die sich um das Ungarndeutschtum verdient gemacht haben, eingeführt; erster Preisträger in Gold war der Ministerpräsident von Baden-Württemberg, Gebhardt Müller, *als Dank für die Übernahmen der Patenschaft über alle Donauschwaben; weitere Preisträger waren u.a. Ministerpräsident Erwin* Teufel, *Staatssekretär Gustav* Wabro *sowie die Bürgermeister von* Gerlingen, *– die Patenonkel der LDU (Wilhelm* Eberhard, *Albrecht* Sellner*), und der hier anwesende jetzige Bürgermeister von Gerlingen, Georg* Brenner *und zuletzt Prof. Dr. Jenő Kaltenbach. Verdiente Landsleute wie Josef* de Ponte, *Dr. Paul* Ginder, *Josef* Brasch, *Josef* Schneider *u.a. sollen hier ebenfalls erwähnt werden.*

Über die Zeit vor und nach Bleyer gibt es fundierte Kenntnisse durch die wissenschaftliche Historikerkonferenz 5./6. März 1988 in Budapest und die im Februar 2007 erfolgte „Tagung über den Volksbund", im Haus der Ungarndeutschen hier in Budapest, in denen auch die Hintergründe der Vertreibung bearbeitet und aufgezeigt wurden.

Ich beschränke mich daher hier nur auf einige Publikationen und Zitate, die belegen, dass nicht die Alliierten, sondern die ungarische Regierung schon im Mai 1945 (damals mehrheitlich konservativ) den Antrag auf „Ausweisung seiner Schwaben nach Deutschland, gestellt hat. Man bedenke, noch im gleichen Monat des Kriegsendes, wobei Ungarn bis zum Schluss auf der Seite des Reiches kämpfte. Es

A konferencia résztvevői

A Bleyer előtti és utáni időkről megalapozott ismereteket közvetített az 1988. március 5. és 6.-án Budapesten megrendezett történészkonferencia és a 2007 februárjában a Magyarországi Németek Házában megrendezett „Konferencia a Volksbund-ról", amelyek a kitelepítés hátterét is tárgyalták.

Ezért most csupán néhány publikációra és idézetre szorítkozom, amelyek bizonyítják, hogy nem a Szövetséges Hatalmak, hanem az (akkor túlnyomórészt konzervatív) magyar kormány nyújtotta be már 1945 májusában a „Svábok Németországba történő kiutasítására" vonatkozó kérelmet. Gondoljuk csak meg, még abban a hónapban, amikor a háború véget ért, annak ellenére, hogy Magyarország a végsőkig a Német Birodalom oldalán harcolt. A ma már tisztább kép Bellér Bélának is köszönhető**,** aki utalt a magyar politikusok által szívesen átvett „Potsdami legendára", mely szerint a magyarokat a Szövetséges Hatalmak kényszeríttették, hogy elűzzék a „szeretett svábokat", akiket Horthy már 1940-ben felkínált Hitlernek. Ez a Potsdami legenda részben még a mai napig fennmaradt, úgy Magyarországon, mint Németországban, például a Németországban is nagyra értékelt Antal József miniszterelnök 1990-es stuttgarti állami látogatásakor, a Dunai svábok sindelfingeni házában, egészen a 2000-ben a millenniumi rendezvények során a heidelbergi, tübingeni és stuttgarti egyetemeken elhangzott számos beszédig és előadásig, hogy csak néhányat említsünk.

A magyar parlament már 1990-ben és 1992-ben felmentette a magyar kormányt a kitelepítésben, bár a bűnösség kérdése nem került olyan egyértelműen szóba, mint *Tabajdi* Csaba államtitkár 1996 márciusában a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban a magyarországi németek kitelepítésének 50. évfordulójára emlékező beszédében.

Fontos emlékeztetnem itt *Göncz* Árpád köztársasági elnök úr 1991-es stuttgarti látogatására, amelynek során kérte a kitelepített magyarországi németek hivatalos képviselőivel történő kapcsolatfelvételt, és a következő, a magyarországi németek számára fontos kijelentéseket tette: *„Szeretném megélni még, hogy valamennyi magyarországi német gyerek újra tökéletesen beszéli az anyanyelvét"*, illetve: *„a magyarországi németek kettős identitásuk miatt fontos szerepet játszanak az NSZK ist Béla Bellér zu verdanken, der auf die von ungarischen Politikern gerne übernommene „Potsdamer Legende" hinwies, dass nämlich die Ungarn von den Alliierten gezwungen worden wären, ihre so „geliebten Schwaben", die Horthy schon 1940 Hitler anbot, zu vertreiben. Diese Potsdam Legende hat sich z.T. bis in die heutige Zeit erhalten, sowohl in Ungarn als auch in Deutschland , so z.B. bei dem Besuch von dem hochgeschätzten Ministerpräsidenten József Antall 1990 bei seinem Staatsbesuch in Stuttgart, im Haus der Donauschwaben in Sindelfingen, bis hin zu den zahlreichen Reden und Vorträgen z.B. bei den Millenniums-Veranstaltungen 2000 an den Universitäten in Heidelberg, Tübingen und Stuttgart, um nur einige zu erwähnen.*

Dabei hat sich doch das Ungarische Parlament bereits 1990, und 1992 die ungarische Regierung für die Vertreibung entschuldigt, wobei aber die Schuldfrage nicht so eindeutig angesprochen wurde wie in der Rede von Staatssekretär Csaba Tabajdi *im März 1996 im Ungarischen Landwirtschaftsmuseum, zum Gedenken des 50. Jahrestages der Vertreibung der Ungarndeutschen, wovon man aber später lesen konnte, dass dies in der Öffentlichkeit kaum bemerkt wurde. Man sollte aber nicht vergessen, dass sich bereits 1983 der Wind in der kommunistischen Partei zu drehen begann. Beim 6. Kongress des „Demokratischen Verbandes der Ungarndeutschen" hat der Sekretär des ZK der Ungarischen Sozialistischen Arbeiterpartei, György Aczél , u. a. in etwa gesagt: „...tief beklagen wir, dass unschuldige Menschen für Sünden leiden mussten, welche sie nicht begangen haben..." Dies war im Prinzip die erste Reaktion aus einem der Vertreiberstaaten auf die in der Charta der Heimatvertriebenen von 1950 angebotenen Hand zur Aussöhnung (s. dazu auch eine ausführliche Stellungnahme unseres damaligen Bundesvorsitzenden Dr. Hans Sauter in der „Unseren Post" vom Januar 1985).*

Besonders erwähnen möchte ich noch den Besuch von Staatspräsident Göncz *1991 in Stuttgart, wo er auch um einen Kontakt mit den offiziellen Vertretern der ungarndeutschen Vertriebenen bat und dabei folgende für die Ungarndeutschen wesentlichen Aussagen gemacht hat:* „Ich möchte es noch erleben, dass jedes ungarndeutsche Kind wieder perfekt seine Muttersprache spricht" *und in etwa:* „die Ungarndeutschen haben aufgrund ihrer Doppelidentität eine wichtige Funktion für das Verhältnis von der BRD zu Ungarn und für Ungarn auf dem Weg nach Europa".

Aufgrund dieses Kontaktes mit den vertriebenen Ungarndeutschen im Kloster Bebenhausen sind seine, Göncz's, Bemühungen um das „zweite ungarische Entschädigungsgesetz mit Berücksichtigung der vertriebenen Ungarndeutschen" besonders erwähnenswert. Es gab zwar keine wirkliche Entschädigung für Verlust von Haus, Hof und Ländereien, aber doch war und ist die erfolgte „Teilentschädigung" eine moralisch versöhnende und symbolische Geste.

Abschließend zu diesem Thema der Vertreibung, worüber es genügend wissenschaftliche und publizistische

és Magyarország kapcsolatában, valamint Magyarország útjában Európa felé".

Különösen meg kell említeni a kitelepített magyarországi németekkel a bebenhauseni kolostorban felvett kapcsolat alapján Göncz Árpád fáradozását a „második magyar kárpótlási törvénnyel kapcsolatban, különös tekintettel a kitelepített magyarországi németekre". Bár nem történt tényleges kárpótlás a ház, az udvar és a földek elvesztéséért, azonban a végrehajtott „részleges kárpótlás" morálisan kiengesztelő és szimbolikus gesztus volt és marad.

Ebben az összefüggésben érdekes még Prof. Kittel publikációja a FAZ 2005. 7. 12.-i számában „A német probléma" címmel, amely azt a kérdést teszi fel, hogy Magyarország vajon miért telepítette ki a németeket, hiszen kevésbé szenvedett a nácizmustól, mint például Franciaország, Belgium vagy Dánia, amely országok bár megbüntették a bűnösöket, de nem hajtottak végre kollektív büntetést és kitelepítést. Különleges eset, – de jellemző az akkori németellenes magyar viselkedésre –, hogy 1950-ben több mint 1200, a Szovjetunióból hazaengedett magyarországi német származású katonát tartóztattak le, akik 1944 kerültek besorozásra a Wehrmacht-ba és a Waffen-SS-be. Hazaérkezésük után a tiszalöki táborban embertelen körülmények között tartották őket fogva, a gát építésén dolgoztak, és csak az NSZK számos próbálkozása, és Dr. Lebernek Nagy Imrével, az akkori miniszterelnökkel folytatott telefonbeszélgetése után kerültek 1953 novemberében szabadonbocsátásra.

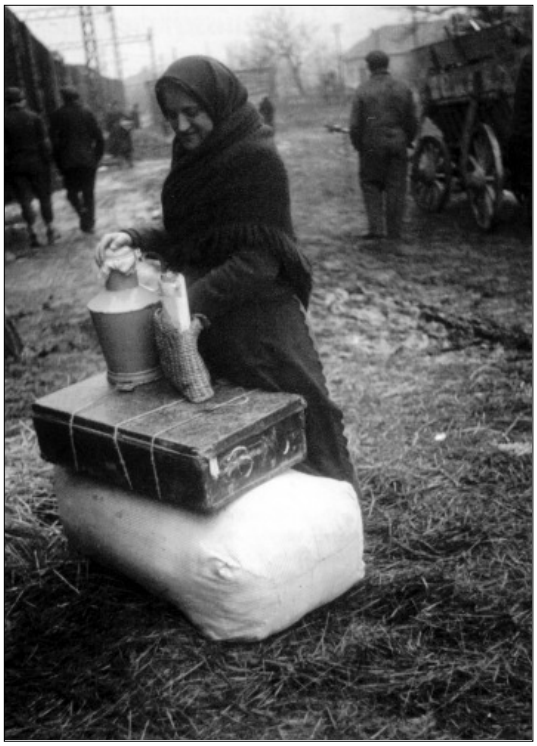

Dokumentum fotó a Sváb sors Magyarországon című kiadványból

Ezért – igen tisztelt Elnök Asszony – nagy reményeket táplálunk az Ön fáradozásaival kapcsolatban a kisebbségi kérdés évtizedes megoldatlanságának feloldására vonatkozóan a Parlamentben, amit Ön többek között múlt évi budaörsi beszédében, a kitelepítési emlékmű avatásakor bizonyított: a kisebbségek parlamenti képviseletét illetően, hogy csak egy dolgot említsünk.

Köszönöm Önnek az emlékkonferencia létrehozását, amelynek köszönhetően Magyarország ismét pozitív értelemben előzi meg a többi kitelepítésekben részt vevő országot.

Prof. Dr. Hans-Gert *Pöttering*, az Európa Parlament elnökének, idén augusztusban Berlinben a *Tag der Heimat* rendezvényen (a Haza Napja) elhangzott szavaival szeretném zárni beszédemet: *„Senkinek sincs joga azt kérni tőlünk, hogy felejtsünk… Az akarat a megbocsátásra, és az akarat a felejtésre nem azonosak! … Az emlékezés, a megbocsátás és a kiengesztelődés összetartoznak."*

Veröffentlichungen gibt, möchte ich nur darauf hinweisen, dass Ungarn ursprünglich alle seine Schwaben von ca. 500.000 mit Bezug auf die Volkszählung 1941 (s. Pester Lloyd v. 8.2.2006 "Eine schicksalsträchtige Volkszählung") „aussiedeln" wollte. Dieses musste aber nach der Weigerung der USA bei ca. 200.0000 in Viehwaggons Abtransportierten, wegen Überfüllung der US-Zone, eingestellt werden, worauf Ungarn sich nicht zu schade war auch nach Erlaubnis durch die UDSSR ca. 50.000 in den Folgejahren in die SBZ (sowjetische besetzte Zone) abzutransportieren (s. DOD 10/2007, Peter Bien „Aus der schwäbischen Türkei nach Sachsen"!).

Interessant ist in diesem Zusammenhang noch die Publikation von Prof. Kittel in der FAZ vom 12.7.2005 „Das deutsche Problem", mit der Frage, wieso Ungarn seine Deutschen vertrieb, obwohl es doch wesentlich weniger unter den Nazis gelitten hatte als z.B. Frankreich, Belgien und Dänemark, die zwar Schuldige bestraft, aber keine kollektive Schuldzuweisung und Vertreibung durchgeführt haben. Ein Sonderfall – aber doch auch repräsentativ für die damalige germanophobe (antideutsche) Haltung in Ungarn – ist die Inhaftierung 1950 von über 1200 aus der UDSSR in die Heimat entlassenen ungarndeutschen Soldaten, – vom Reich 1944 in die Wehrmacht und SS eingezogen –, die nach Ankunft in Ungarn in einem Schweigelager in Tiszalök zum Bau eines Staudammes unter unmenschlichen Bedingungen gefangen gehalten wurden und erst 1953 nach vielen Bemühungen von Seiten der BRD und zuletzt von Dr. Leber, Ungarndeutsche Landsmannschaft, Stuttgart, durch ein Telefonat mit dem damaligen Ministerpräsidenten Imre Nagy, endlich ab November 1953 freikamen.

Wir setzen daher – sehr geehrte Frau Präsidentin – große Hoffnung auf Ihre besonderen Anstrengungen für die Überwindung der jahrelangen Stagnation im Parlament in Minderheitenfragen, was Sie ja u.a. letztes Jahr bei Ihrer Rede in Budaörs, anlässlich der Einweihung der Landesvertreibungsgedenkstätte, schon deutlich bewiesen haben: die parlamentarische Vertretung der Minderheiten, um nur eins davon zu nennen.

Wir danken Ihnen für das Zustandebringen dieser Gedenkkonferenz, wodurch Ungarn sich wieder weit von den anderen Vertreiberstaaten positiv abhebt.

Schließen möchte ich mit einem Ausspruch von Herrn Prof. Dr. Hans-Gert Pöttering, *Präsident des Europäischen Parlaments, am* Tag der Heimat *im August dieses Jahres in Berlin:* „Niemand hat das Recht von uns zu verlangen, dass wir vergessen… Der Wille, zu vergeben und der Wille, zu vergessen sind nicht das Gleiche!… Erinnerung, Vergebung und Versöhnung gehören zusammen."